

FAKTAARK: Essensielle fettsyrer (omega-3 og -6) ved et vegetarisk og vegansk kosthold

Omega-3 og -6

Omega-3 (alfa-linolensyre) og omega-6 (linolsyre) er to typer flerumettet fett som er essensielle, det vil si at de ikke produseres i kroppen og at de derfor må tilføres fra kostholdet.

Funksjon:

Essensielle fettsyrer er del av kroppens celler og er blant annet nødvendige for barns normale vekst og utvikling. Omega-3 er spesielt viktig for utviklingen av synet og hjernen til foster og spedbarn og har flere viktige funksjoner i hjernen, hjertet og øynene.

Helsedirektoratet anbefaler at minst én prosent av energiinntaket er omega-3. Behovet er derfor avhengig av alder, kjønn og aktivitetsnivå, eventuelt graviditet og amming.

Gjennomsnittsbetov:

6-11 mnd: 0,9 g   12-23 mnd: 1,1 g
2-9 år: 1,4-1,9 g   10-17 år: 2,3-3,1 g
Voksne >18 år: 2,6-3,2 g
Gravide og ammende: 2,8-3,6 g

Spesielle anbefalinger:

Omdannelsen i kroppen til de lange omega-3-fettsyrene dokosaheksaensyre (DHA) og eikosapentaensyre (EPA) fra den lange fettsyren alfa-linolensyre (ALA) er begrenset. Inkludert i det daglige inntaket av omega-3 er det derfor spesielle anbefalinger for enkelte grupper:

Gravide/ammende: 0,2 g (200 mg) DHA fra algeolje
Spedbarn: 0,1 g (100 mg) DHA fra morsmelk eller morsmelkerstatning
Barn 12-23 mnd: 0,1 g (100 mg) DHA fra algeolje

Innhold av omega-3 i utvalgte plantebaserte matvarer

Mat	Mengde	Gram omega-3 (ALA)
Linfrøolje	1 spiseskje á 10 g	5,2
Linfrø (knuste)	1 spiseskje á 10 g	2,3
Valnøttolje	1 spiseskje á 10 g	1,8
Valnøtter	1 neve (10 stk)	1,8
Chiafrø (tørre, knuste)	1 spiseskje á 10 g	1,8
Rapsolje	1 spiseskje á 10 g	0,8
Hvetekimolje	1 spiseskje á 10 g	0,7
Soyaolje	1 spiseskje á 10 g	0,6
Edamame (grønne soyabønner)	100 g	0,5
Soyabønner (tørre)	50 g	0,5
Tofu (fra soya)	100 g	0,2
Avokado	1 liten á 130 g	0,2
Rapsbasert, melkefri margarin	Til en brødiskive (5 g)	0,2

Faktaarkene gir en oppsummering av generelle anbefalinger og vil ikke erstatte en individuell vurdering av klinisk ernæringsfysiolog. Se www.keff.no for mer informasjon.

Sist oppdatert av KEFFs Faggruppe for vegetarisk kosthold: Januar 2021. Foto: Shutterstock

Fokus på omega-3, ikke -6

Behovet for omega-6 dekkes som regel i et vegetarisk eller vegansk kosthold uten problemer. Siden kroppen brukes samme enzymesystem for å omdanne omega-3 og omega-6, er det viktig at det er en riktig balanse mellom disse. Det optimale forholdet er usikkert, men for de fleste vil det være gunstig å redusere inntaket av omega-6 til fordel for omega-3.

Hovedkilder til omega-6:

Mais-, solsikke-, palme- og peanøttolje, nøtter og egg. Rapsolje, valnøttolje og soyaolje inneholder både omega-3 og -6.

Omega-9

Fettet vi spiser kan være sammensatt av flere ulike fettsyrer. Noen matvarer som avokado og olivenolje inneholder relativt lite omega-6 og 3, men mye enumettet fett i form av omega-9. Denne er ikke essensiell, har andre egenskaper og påvirker ikke omdannelsen av omega-3 og -6, men det er uansett helsemessig gunstig å bytte ut mettet fett (kokosfett og palmeolje) med enumettet fett.

Begrens inntaket av knuste linfrø

Hele linfrø går stort sett hele gjennom kroppen, så omega-3-innholdet vil ha liten praktisk betydning. Næringen i knuste linfrø vil derimot være mer tilgjengelig for kroppen. Vær oppmerksom på at linfrø inneholder cyanogene glukosider som blir frigjort til blåsyre (hydrogencyanid) i magen. Noe av blåsyra en får i seg blir borte, men det er skadelig å få i seg for mye. Oppvarming som f.eks. i kokt grøt kan redusere innholdet av cyanogene glukosider til en viss grad. EUs mattrygghetsorgan EFSA har gjort en risikovurdering og mener at et daglig inntak på 1,3-14,7 gram knuste linfrø er trygt. Mengdeintervallet tilsvarer et kroppsvektintervall på 8,7-100 kg, så i snitt 0,15 g linfrø/kg. Det vil si at en person på 70 kg kan spise ca. én spiseskje linfrø daglig. Barn bør unngå knuste linfrø.

Praktiske råd og tips:

- *Bruk hovedsakelig rapsolje til matlaging*
- *Varier med oliven-, valnøtt- og linfrøolje, for eksempel som dressing*
- *Bruk en soya- eller rapsbasert margarin*
- *Bruk valnøtter som snacks, i salater, på frokostblanding og i nøttestek/nøtteburgere*
- *Voksne kan spise opptil én spiseskje knuste linfrø daglig, f.eks. i brød eller på havregrøt*
- *Inkluder soyabønner og tofu regelmessig for eksempel i wokgryter og supper*
- *Ta daglig tilskudd med algeolje som inneholder 0,2 g (200 mg) DHA hvis du er gravid eller ammende*
- *Gi daglig tilskudd med algeolje som inneholder 0,1 g (100 mg) DHA til barn fra 1-2 år.*

Kilder

-Anbefalinger om kosthold, ernæring og fysisk aktivitet, Helsedirektoratet 2014
-Nasjonal faglig retningslinje for spedbarnsernæring, Helsedirektoratet 2016
-Helsedirektoratet, inkludert spesielle råd for gravide, ammende og spedbarn: <https://helsenorge.no/kosthold-og-ernaring/vegetarisk-kosthold>
-Matvaretabellen. Mattilsynet, Helsedirektoratet og Universitetet i Oslo, 2020. www.matvaretabellen.no
-<https://www.livsmedelsverket.se/livsmedel-och-innehall/oonskade-amnen/vaxtgifter/cyanogena-glykosider-och-vatecyanid> og <https://www.livsmedelsverket.se/livsmedel-och-innehall/mat-och-dryck/notter-och-froer/linfro>

Faktaarkene gir en oppsummering av generelle anbefalinger og vil ikke erstatte en individuell vurdering av klinisk ernæringsfysiolog. Se www.keff.no for mer informasjon.

Sist oppdatert av KEFFs Faggruppe for vegetarisk kosthold: Januar 2021. Foto: Shutterstock